

**Streszczenie pracy doktorskiej pt. „Ewolucja ruchu republikańskiego w Australii”
napisanej pod kierunkiem naukowym prof. dra hab. Sylwestra Wróbla
Uniwersytet Śląski w Katowicach, Instytut Nauk Politycznych**

Przedmiotem rozprawy doktorskiej jest przedstawienie procesu ewolucji ruchu republikańskiego w Australii od momentu założenia kolonii karnej do końca 2022 roku. Proces ten obejmuje narodziny myśli republikańskiej, jej przekształcenia w kontekście historycznym, politycznym i społecznym, powstanie ruchu republikańskiego i jego dalsze przemiany.

Australia jest jednym z piętnastu krajów grupy *Commonwealth Realms*, w których monarcha brytyjski pełni funkcję głowy państwa. Ruch republikański dąży do zmiany formy rządów i ustanowienia funkcji prezydenta. Tradycja ruchu republikańskiego narodziła się jeszcze przed formalnym powstaniem państwa w 1901 roku, a republikanie mieli wpływ na budowanie samorządności oraz federacji. Ważnym celem pracy jest więc analiza działań ruchu oraz jego implikacje na zmiany ustrojowe w państwie. Australijscy republikanie doprowadzili do rozpisania referendum konstytucyjnego w 1999 roku, w którym społeczeństwo opowiedziało się przeciwko proponowanym zmianom ustrojowym. Celem pracy jest więc również pokazanie, jaki wpływ miał ruch republikański na podejmowane decyzje oraz dlaczego jego działania są nieskuteczne.

Hipoteza główna pracy brzmi: *Ruch republikański w Australii jest nierozzerwalnie złączony z procesami budowania samorządności i federalizacji państwa. Ewolucja ruchu republikańskiego dostrzegalna jest w wymiarach politycznym, organizacyjnym i społecznym, a jego cele zmieniały się na przestrzeni lat.*

Została uzupełniona o kilka hipotez szczegółowych:

1. Wśród przyczyn powstania i rozwoju australijskiego ruchu republikańskiego należy wskazać na: konflikty o charakterze religijnym i kulturowym, wydarzenia na kontynencie północnoamerykańskim, we Francji i Anglii, proces budowania samorządności i federacji oraz zrodzenie się australijskiej tożsamości narodowej.
2. Tradycja ruchu republikańskiego w Australii jest ugruntowana w nurcie konserwatywnym oraz robotniczo-lewicowym.
3. Cele ruchu ewoluowały i zmieniały się na przestrzeni lat – od walki z administracją brytyjską, przez starania o samorządność i federalizm oraz uzyskanie niezależności politycznej, aż do zerwania unii personalnej z Wielką Brytanią.
4. W przeszłości działania zwolenników ruchu charakteryzowały się większym niż obecnie radykalizmem.

5. Najważniejszymi czynnikami wpływającymi na niską skuteczność działań ruchu republikańskiego w Australii są: brak silnej struktury organizacyjnej i współpracy oraz brak jednego, wyraźnie zarysowanego, modelu republiki.
6. Australijski ruch republikański w niewielkim stopniu angażuje się w proces podejmowania bieżących decyzji politycznych.
7. Poparcie dla idei i działań ruchu republikańskiego zmieniało się na przestrzeni lat i było uzależnione zarówno od bieżących działań ruchu, jak i wydarzeń związanych z monarchią brytyjską.

W pracy wykorzystane zostało podejście politologiczne, służące wyjaśnianiu zjawisk i procesów społeczno-politycznych, w tym analizy ruchów politycznych. Zastosowana została metoda historyczna (w ujęciu pragmatycznym i genetycznym), analiza porównawcza, analiza instytucjonalno-prawna, analiza decyzyjna oraz analiza systemowa. Wśród najważniejszych technik badawczych znalazły się: analiza materiałów źródłowych i literatury naukowej, analiza danych statystycznych, analiza wywiadów z przedstawicielami ruchu republikańskiego, dokumentów i stron internetowych. W czasie pracy nad dysertacją wykorzystane zostały publikacje polsko- i anglojęzyczne.

Rozdział pierwszy zawiera teoretyczne rozważania nad ruchami społecznymi (w szczególności ruchami politycznymi). W rozdziale drugim – zebrane zostały inspirujące teorie dotyczące republikanizmu, a także jego ujęcie politologiczne. Rozdział trzeci analizuje narodziny ruchu republikańskiego i jego zaangażowanie w procesy polityczne kolonii uzależnionej w pełni od Wielkiej Brytanii. W rozdziale czwartym omówiono ewolucję ruchu w XX wieku aż do momentu referendum z 1999 roku. Przeanalizowano przyczyny porażki ruchu republikańskiego. Rozdział piąty to analiza współczesnej kondycji ruchu – jego najważniejszych organizacji oraz szans i barier, przed którymi stoi w XXI wieku. Ostatni – szósty rozdział zawiera stanowisko opinii publicznej, władz centralnych oraz Korony wobec idei „Republiki Australii”. Całość kończy podsumowanie wraz z wnioskami i weryfikacją hipotezy badawczej.